

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ
підготовки _____ **магістра**
(назва освітнього ступеня)
Спеціальності _____ **231 Соціальна робота**
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми Соціальна робота. Соціальна педагогіка

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «Соціальна інклюзія» підготовки магістра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна робота. Соціальна педагогіка.

Розробник: Мартинюк Тетяна Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Т. А. МАРТИНЮК

(доц. Мартинюк Т.А.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

(доц. Чернета С.Ю.)

© Мартинюк Т.А., 2023р.

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота Соціальна робота. Соціальна педагогіка Другий (магістерський) рівень	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/ 4</u>		Рік навчання <u>2</u>
		Семестр <u>3</u> -ий
		Лекції <u>8</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>10</u> год.
ІНДЗ: €		Лабораторні _____ год.
		Індивідуальні _____ год.
		Самостійна робота <u>88</u> год.
Мова навчання	Консультації <u>14</u> год.	
	Форма контролю: іспит	
		Українська

II. Інформація про викладача (- ів)

Викладач: Мартинюк Тетяна Анатоліївна,
 Науковий ступінь доктор педагогічних наук,
 Вчене звання доцент
 Посада професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
 Контактна інформація
 Телефон: +380663560436,
 Електронна пошта: Martynyuk.Tetyana@vnu.edu.ua
 Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Освітній компонент «Соціальна інклюзія» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки магістрів галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Вивчається у третьому семестрі, формою контролю є екзамен. На освітнього компонента відведено 4 кредити (120 годин), у тому числі 8 годин лекційних та 10 практичних занять, 14 год. консультації та 88 год. самостійної роботи.

Вивчення ОК «Соціальна інклюзія» сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів/працівників, їх готовності кваліфіковано та фахово виконувати свої професійні обов'язки, забезпечить оволодіння сучасними теоретичними і прикладними знаннями з теорії та практики соціальної інклюзії осіб з особливими освітніми потребами, основ раннього втручання, особливостями роботи з дітьми і молоддю в інклюзивному та інтегрованому освітніх середовищах, сприятиме подальшому професійному зростанню.

2. Пререквізити:

Для успішного оволодіння освітнім компонентом «Соціальна інклюзія» рекомендовано застосовувати компетентності, сформовані під час вивчення ОК «Соціальна робота в освіті», «Соціальна робота в глобальному вимірі».

3. **Метою вивчення** освітнього компонента «Соціальна інклюзія» формування готовності у здобувачів освіти до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, формування теоретичної бази, практичних навичок та особистісних якостей, необхідних при роботі із зазначеною категорією дітей, їх успішної інтеграції та соціалізації в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Завдання освітнього компонента : оволодіння здобувачами освіти понятійним термінологічним апаратом з ОК; визначення особливостей законодавства України в галузі освіти, соціального захисту осіб з особливими освітніми потребами, осіб з інвалідністю, вироблення навичок командної роботи при соціалізації, навчанні та вихованні дітей з інвалідністю; оволодіння основними методиками і технологіями інклюзивної освіти та соціальної роботи з дітьми з інвалідністю, сприяти соціальній інтеграції дітей та молоді з інвалідністю у освітньому середовищі; розуміння ключових концепцій раннього втручання.

4. Освітній компонент спрямований на формування:

- *інтегральної компетентності*

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов);

- *загальних компетентностей:*

ЗК6. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК9. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

- *фахових компетентностей:*

ФК2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

ФК3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.

ФК6. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.

ФК7. Здатність до професійної рефлексії.

ФК12. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства.

ФК17. Здатність упроваджувати сучасні методи і технології вивчення та аналізу соціальних умов, оцінювання.

ФК18. Здатність об'єднувати зусилля суб'єктів соціальної роботи, планувати та координувати соціально-виховну роботу в соціальному і соціально-педагогічному середовищі.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для професійного зростання, опановувати її, засвоювати та продукувати нові знання, розвивати професійні навички та якості.

ПРН10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН11. Організовувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командоутворення та координувати командну роботу.

ПРН12. Оцінювати соціальні наслідки політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства, розробляти рекомендації стосовно потреб, попередження, подолання або мінімізації наслідків конфліктів, соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН13. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.

ПРН21. Застосовувати сучасні методи і технології вивчення та аналізу соціальних умов, оцінювання соціальних потреб, попередження, подолання або мінімізації наслідків конфліктів, соціальних ризиків та складних життєвих обставин у соціальній і соціально-педагогічній роботі

з різними категоріями клієнтів.

ПРН22. Організовувати взаємодію, об'єднувати зусилля суб'єктів соціальної роботи, планувати та координувати соціально-виховну роботу з вразливими групами населення, сім'ями, дітьми та молоддю у соціальному і соціально-педагогічному середовищі.

Soft skills: вміння аналізувати, вміння презентувати та виступати публічно, вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації: *словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, платформа Zoom, MOODLE), пояснення, розповідь, бесіда; *наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація; *практичні:* *вправи.*

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма Контролю ² / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціальної інклюзії.						
Тема 1. Соціальна ізоляція, соціальна інклюзія, соціальна інтеграція. Правові основа для розбудови інклюзивних стратегій.	9	2	-	6	1	ДС
Тема 2. Становлення і розвиток соціальної інклюзії в Україні та за кордоном.	12	-	-	10	2	ДС
Тема 3. Національне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з ООП у загальноосвітньому просторі Соціальні послуги дітям з особливими освітніми потребами	9	2	-	6	1	ДС
Тема 4. Міжнародне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з ООП у загальноосвітньому просторі	9	-	2	6	1	РМГ/6
Разом за модулем 1	33	4	2	22	5	6
Змістовий модуль 2. Інклюзивна освіта						
Тема 5. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Моделі інклюзивної освіти у різних країнах світу	11	2	-	6	1	ДС

Тема 6. Системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами. Організація навчання в закладах загальної середньої освіти.	10	-	2	6	1	ДС, ДБ/6
Тема 7. Особливості діагностики різних категорій дітей з особливими освітніми потребами.	15	-	2	12	1	РМГ/6
Тема 8. Родинне виховання дітей з особливими освітніми потребами	11	-	-	12	2	
Разом за модулем 2	47	4	4	36	35	12
Змістовий модуль 3. Основи раннього втручання						
Тема 9. Послуга раннього втручання.	11	-	2	6	1	РМГ/6
Тема 10. Особливості, порушення та труднощі розвитку дитини до 4 років.	9	-	-	12	1	
Тема 11. Основи та принципи раннього втручання	9	2	-	6	1	ДС
Тема 12. Рекомендовані практики при ранньому втручання	10	-	2	6	1	ДБ/6
Разом за модулем 3	39	2	4	30	4	12
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота						60/тести
МКР1						20
МКР2						20
МКР 3						20
ІНДЗ (є)						10
Інше (вказати)						-
Всього годин/ Балів	120	8	10	88	14	120/100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, тощо.

7. Завдання для самостійного опрацювання

№	ТЕМА	ГОД
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.	
1.	Тема 1. Соціальна ізоляція, соціальна інклюзія, соціальна інтеграція. Нормативно-правове забезпечення соціальної інтеграції дітей та молоді з інвалідністю. Опрацювати основні поняття з ОК, зробити порівняльний аналіз ключових: соціальна ізоляція, соціальна інклюзія, соціальна інтеграція. Сформувані підбірку нормативно-правового забезпечення соціальної інтеграції дітей та молоді з інвалідністю, оформити у форматі документу Word відповідно до рекомендацій щодо оформлення літератури (ДСТУ 2015) та опрацювати.	6
2.	Тема 2. Становлення і розвиток соціальної інклюзії в Україні та за кордоном. Сформувані порівняльну таблицю основних етапів становлення та розвитку соціальної інклюзії загалом (етап-країни-особливості становлення-переваги-недоліки).	10
3.	Тема 3. Національне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з ООП у загальноосвітньому просторі. Соціальні послуги дітям з особливими освітніми потребами. Сформувані перелік основних нормативно-правових документів з питань інклюзії та інтеграції дітей з інвалідністю, особливими освітніми потребами. Сформувані перелік соціальних послуг, що декларує законодавство України для дітей з інвалідністю та ОПП та опрацювати Стандарти визначених послуг	6
4.	Тема 4. Міжнародне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з ООП у загальноосвітньому просторі Сформувані таблицю (нормативний документ- важливі статті-чи ратифіковано Україною).	6
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ	
5.	Тема 5. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Моделі інклюзивної освіти у різних країнах світу Дати розгорнуту письмову відповідь, чому інклюзивна освіта є моделлю соціального устрою? Сформувані порівняльну таблицю (модель – країни- особливості-переваги-недоліки-перспективи).	6
6.	Тема 6. Система надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами. Організація навчання в закладах загальної середньої освіти. Здійснити аналіз системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами в Україні та представити схематично. Організація освітнього процесу в інклюзивному класі, документальний та методичний супровід. Послуга супроводу під час інклюзивного навчання.	6
7.	Тема 7. Особливості діагностики різних категорій дітей з особливими освітніми потребами. - Когнітивні порушення; - Синдром Дауна; - Розлади аутичного спектру; - Сенсорні порушення; - Дитячий церебральний параліч; - Емоційні та поведінкові розлади; - Синдром дефіциту уваги та гіперактивності ;	12

	- Тривожні та депресивні розлади Кожну із запропонованих тем опрацювати за алгоритмом: 1. Класифікація та загальний огляд. 2. Загальні ознаки, особливості підтримки. 3. Організація виховання та соціалізації в інклюзивному середовищі	
8.	Тема 8. Родинне виховання дітей з особливими освітніми потребами Письмово розкрити роль сім'ї у соціалізації дитини з особливими потребами. Проаналізувати проблеми, з якими зіштовхується сім'я, яка виховує дитину з інвалідністю. Проаналізувати систему соціальної підтримки та захисту сім'ї, що виховують дитину з інвалідністю.	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III		
9.	Тема 9. Стандарт послуги раннього втручання. Опрацювати Стандарт послуги раннього втручання, основні моменти представити у форматі презентації. Опрацювати сайт Міністерства соціальної політики з питання, проаналізувати усі ініціативи з питання раннього втручання.	6
10.	Тема 8. Особливості, порушення та труднощі розвитку дитини до 4 років. Сформувати таблицю огляду розвитку дитини до 4 років (народження-рік-два-три-чотири-соціально-емоційна сфера-комунікація-моторика та пізнання). Визначити «червоні прапорці» кожного етапу.	12
11.	Тема 11. Основи та принципи раннього втручання Визначити та занотувати розуміння сутності та значення раннього втручання. Визначити та охарактеризувати основні принципи раннього втручання.	6
13.	Тема 12. Рекомендовані практики при ранньому втручанні Представити схематично алгоритм надання послуги раннього втручання. Проаналізувати сімейно-центрований підхід у ранньому втручанні. Комплексна міжвідомча, міжсекторальна та трансдисциплінарна співпраця у системі раннього втручання.	6

7.Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ).

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) оголошується здобувачам освіти на першому занятті під час анонсу тем ОК, з метою поступового (упродовж вивчення ОК) обрання тематики дослідження (відповідно до ОК) та подальшого написання тез на студентську конференцію. Виконане завдання перевіряється, погоджується та представляється (на годинах, відведених для консультацій), здається до останнього практичного заняття та оцінюється максимум 10 балів.

Обсяг тез – до **3 сторінок** формату А4.

Для всіх (!) елементів тез: шрифт – **Times New Roman**, кегль – **12**, інтервал – **1.5**, абзац – **1 см**. Всі поля сторінки – **2 см**. Формат ***.doc** чи ***.docx**.

Структура:

1. Назва.
2. Автори (ім'я та прізвище повністю).

3. Основний текст тез доповіді: вступ, основна частина, де обов'язково вказується мета, висновки, література (оформлюється згідно ДСТУ 8402:2015).

Оцінювання тез:

10 балів - здобувач освіти самостійно відповідно до вимог, що висуваються до такого виду робіт, формує тему, опрацьовує та робить підбірку літератури, обґрунтовує, викладаючи своє бачення, логічно, цілісно, послідовно та стилістично, граматично правильно будує логіку викладу матеріалу; аналізує різні наукові погляди, вкінці робить чіткій та зрозумілий висновок. Технічно грамотно оформлює, вчасно та креативно представляє у форматі презентації (3-5 слайдів) з дотриманням політики щодо академічної доброчесності.

8 балів – здобувач освіти відповідно до вимог, що висуваються до такого виду робіт, викладає теоретичний матеріал, логічно, послідовно та граматично правильно будує логіку викладу матеріалу; аналізує різні наукові погляди, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання поставлених ситуацій; вкінці робить чіткій висновок. Технічно грамотно оформлює та вчасно, креативно представляє з дотриманням політики щодо академічної доброчесності.

6 балів – здобувач освіти відповідно до вимог, що висуваються до такого виду робіт, викладає теоретичний матеріал; аналізує різні наукові погляди, використовує набуту з різних джерел інформацію; вкінці робить висновок. Технічно грамотно оформлює та вчасно здає.

4 бали – здобувач освіти викладає теоретичний матеріал, але з порушенням вимог, що висуваються до такого виду робіт; спирається різні наукові погляди, використовує набуту з різних джерел інформацію; вкінці робить висновок. Робота технічно оформлюється з порушеннями вимог, не представляється.

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти ОК «Соціальна інклюзія» здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Формою контролю вивчення ОК «Соціальна інклюзія» є екзамен. Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента становить 40 балів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, робота в малих групах, індивідуальна робота, виступи на практичних заняттях, участь у дискусіях та дебатах, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у таблиці 2 силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульної контрольної роботи у вигляді письмового або комп'ютерного тестування та проводиться або під час навчального заняття (його частини). Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить 60 балів.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у

позааудиторний час на консультаціях за графіком, затвердженим на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо з освітнього компонента підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента як сума підсумкових модульних оцінок становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти. Іспит складається у випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг або у випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагиату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проєкту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

V.

Підсумковий контроль

Іспит проводиться у вигляді письмового або комп'ютерного тестування. Здобувачам освіти пропонуються тестові завдання у кількості 30 запитань (по 2 бали). Максимальна оцінка за іспит – **60 балів.**

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;

- завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Тестові завдання складаються відповідно до питань, винесених на іспит.

Програма іспиту затверджується на засіданні кафедри.

Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу. Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Орієнтовні питання екзамену

1. Сутність понять: соціальна ізоляція, соціальна інклюзія, соціальна інтеграція.
2. Основні моделі інвалідності.
3. Сутність соціальної інклюзії та її особливості.
4. Соціалізація особистості в умовах інклюзивної освіти. Інститути соціалізації
5. Стратегії середовища, дружнього для дитини, у межах концепції ЮНІСЕФ.
6. Еволюція ставлення суспільства та держави до осіб з психофізичними порушеннями і становлення системи спеціальної освіти.
7. Концепція нормалізації та теорія включення як підґрунтя для забезпечення рівних шансів у навчанні, вихованні та розвитку для всіх дітей.
8. Українське законодавство щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти
9. Система надання соціальних та освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами.
10. Національне законодавство у сфері освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
11. Освітні законодавчі документи України у сфері освіти та соціального захисту.
12. Сучасна освітня нормативно-правова база інклюзивної освіти.
13. Міжнародне законодавство у сфері навчання і виховання дітей з ООП у загальноосвітньому просторі.
14. Декларація прав дитини (ООН, 1959 р.).
15. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (1960 р.).
16. Декларація про права інвалідів (ООН, 1975 р.).
17. Конвенція про права дитини (ООН, 1989 р.).
18. Саламанкська Декларація про принципи, політику і практичну діяльність у сфері освіти осіб з особливими потребами.
19. Конвенція ООН „Про права інвалідів” (2006 р.).
20. Моделі інклюзивної освіти у різних країнах світу.
21. Характеристика державних освітніх структур і закладів, які забезпечують освіту дітей з ООП в Україні.
22. Рівні менеджменту інклюзивної освіти.
23. Переваги інклюзивної освіти для всіх учасників освітнього процесу: дітей з особливими потребами та їхніх однолітків, батьків дітей з особливими потребами, педагогів, керівників закладів освіти, інших членів місцевих громад, суспільства загалом.
24. Основні бар'єри на шляху впровадження інклюзивної освіти: фізичні, інформаційні, інституційні, ментальні.
25. Аналіз системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами.
26. Міжвідомче партнерство на інституційному рівні в питаннях допомоги дітям з ООП.
27. Особливості розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Концептуальні і методологічні засади організації процесу оцінювання.
28. Зміна існуючої системи оцінки спеціальних освітніх потреб у контексті переходу від медичної до соціально-інклюзивної моделі в освіті.
29. Характеристика сфер розвитку дитини, основні концепції / підходи до них.
30. Технології оцінювання розвитку дитини.
31. Типи оцінювання за рівнем його реалізації: первинний і комплексний; за сферами розвитку: психологічний, емоційний, логопедичний.
32. Методики реалізації первинного оцінювання на рівні закладу освіти та комплексного оцінювання.

33. Сім'я і її роль у соціалізації дитини з особливими потребами.
34. Батьки та інклюзія: проблеми та ризики.
35. Підтримка батьків дітей з ОПП.
36. Нормативно-правова база соціального захисту сімей з дітьми з інвалідністю.
37. Кризи родини при народженні дитини з порушеннями.
38. Порядок раннього виявлення у дітей порушень розвитку або ризику їх виникнення і своєчасного направлення сімей з дітьми до надавачів послуги раннього втручання для отримання такої послуги.
39. Методичні рекомендації щодо впровадження практики надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя
40. Професійний стандарт „Фахівець із раннього втручання”
41. Закономірності рухового розвитку маленької дитини.
42. Закономірності мовленнєвого розвитку та рання комунікація.
43. Сенсорний розвиток у ранньому віці.
44. Психоемоційний розвиток маленької дитини.
45. Порушення та труднощі розвитку маленької дитини.
46. Основні принципи організації та надання послуги раннього втручання.
47. Алгоритм надання послуги раннього втручання.
48. Сімейно-центрований підхід при ранньому втручанні.
49. Цикл раннього втручання та ефективні практики надання допомоги.
50. Комплексна система раннього втручання.

VI. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

6 балів - оцінюється робота здобувача освіти, який у повному обсязі володіє матеріалом за відповідною темою, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, всебічно розкриває зміст практичних завдань та додаткових запитань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому як рекомендовану, так і обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується відповідною термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки за умови публічного особистого/групового усного/мультимедійного представлення завдання на практичному занятті.

5 бали - оцінюється робота здобувача освіти, який достатньо повно володіє матеріалом за відповідною темою, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується відповідною термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає самостійних висновків та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки, не у повній мірі відповідає на додаткові запитання.

4 бали - оцінюється робота здобувача освіти, який відтворює значну частину матеріалу за відповідною темою, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень та понять. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки, не відповідає на додаткові запитання.

2 балів - оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом за відповідною темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, проте проявляє активність упродовж заняття, працює з групою, ставить питання, намагається відповідати.

0 балів - оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом за відповідною темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та

практичних завдань.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VII. Рекомендована література

Основна література

1. Колупаєва А.А. Таранченко О.М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків, Ранок, 2018. 160с.
2. Мартинюк Т. А. Основні складові соціальної інтеграції осіб з інвалідністю. *Педагогічний часопис Волині* : науковий журнал. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2018. №4(11). С. 183–189.
3. Мартинюк Т. А. Сутність соціальної інтеграції осіб з інвалідністю. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. 2018. №9(382). С. 115–121.
4. Martyniuk T. Husak P. Role of personal contracts in the psychoactive substances use prevention, social integration and resocialization of juveniles convicted. *Knowledge. Education. Low. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie*. №1 (21). 2018. С. 50–57. URL: <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/585>
5. Мартинюк Т. А., Чиж А. Г. Сутнісна характеристика молоді з інвалідністю як об'єкту соціальної роботи. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Серія: Педагогічні науки*. 2019. №2(386). С. 115–121.
6. Kazanowski Z., Martyniuk T. Kontakty z niepełnosprawnymi rówieśnikami w szkole podstawowej a gotowość młodzieży polskiej i ukraińskiej do integracji edukacyjnej. *Edukacja – Technika – Informatyka*. 2019. №4(30). С. 104–109.
7. Kazanowski Z., Martyniuk T. Integracja edukacyjna z rówieśnikami z niepełnosprawnością w percepcji młodzieży polskiej i ukraińskiej. *Edukacja – Technika – Informatyka*. 2019. №4(30). С. 98–103.
8. Martyniuk T. Peculiarities of teachers' attitudes towards integration: a review of the literature. *Knowledge. Education. Low. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie*. 2019. №3/4 (27/28). С. 85–94. URL : <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/645>
9. Мартинюк Т. А. Основні підходи до визначення критеріїв соціальної інтеграції молоді з інвалідністю засобами соціокультурної анімації. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. 2020. №22. С. 77–82.

10. Мартинюк Т. А. Сутність анімаційного підходу у контексті роботи з молоддю з інвалідністю. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал. 2020. №24. С. 96–101.
11. Мартинюк Т. А. Стратегія і тактика дослідження стану соціальної інтеграції молоді з інвалідністю. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. №2(333). С. 248–260.
12. Мартинюк Т. А. Прикладне та концептуальне розуміння анімації в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2020. №16 (2). С. 151–162.
13. Мартинюк Т. А. Соціально-інтегративні ресурси засобів соціокультурної анімації в роботі з молоддю з інвалідністю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Випуск 39. С. 69–75.
14. Sarancha I., Demchenko I., Volkova K., Khmeliiar I., Babiak V., Sabadyshyn R., Babiak O., Imeridze M., Buzhyna I., Gusak L., **Martyniuk T.**, & Marchak T. The Socialization of People with Muscle-Skeleton Disorders in Rehabilitation Centres. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2020. Vol. 11(3). P. 01–14. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/11.3/105>
15. Мартинюк Т. А., Брушневська І. М. Дослідження актуального стану соціальної інтеграції молоді з інвалідністю в сучасній Україні засобами соціокультурної анімації. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. 2020. Вип. 34. Т. 1. С. 270–275.
16. Martyniuk T. Integratation of Inclusion, Equity, Diversity, and Social Justice in Doctoral Education: Modern Research Discourse Analysis. *Knowledge. Education. Low. Management. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie*. 2020. №2 (30). С. 371–382. <http://kelmczasopisma.com/ua/downloadfile/645>
17. Рекомендовані практики в ранньому втручанні: посібник для фахівців. Харків. Факт, 2023. 356с.
18. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. А.А. Колупасової. К.: «А.С.К.», 2012. 307 с. (Серія «Інклюзивна освіта»). URL : <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/17/>
19. Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої школи: методичний посібник / упоряд. Н.П. Приймак. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 64с.

Допоміжна література

1. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#n356>
2. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 № 2671-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#n482>
3. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 № 2558-III. Редакція від 01.01.2020. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> дата звернення: 28.03.2020)
4. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05.02.1993 № 2998-XII. Редакція від 04.11.2018. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>
5. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження практики надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя» від 18.02.2021 № 92. Верховна Рада України. Законодавство України. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0092739-21#n9>
6. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 р. від 01.08.2012 № 706, Редакція від 31.08.2017. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/706-2012-%D0%BF>

7. Постанова Кабінет Міністрів України «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів», Концепція від 12.10.2000, № 1545. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1545-2000-%D0%BF> ,

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2005 р. №877 «Про затвердження типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями», Редакція від 15.11.2006. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-2005-%D0%BF> (дата звернення: 18.09.2018)

9. Розпорядження Кабінету міністрів України Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки. від 7 червня 2024 р. № 527-р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <https://mon.gov.ua/>
2. <https://www.msp.gov.ua/>
3. <http://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12303/>
4. http://www.irf.ua/knowledgebase/news/sotsialne_stanovische_lyudey_z_obmezhenimi_mozhli_v_ostyami_v_nimechchini/
5. <http://bukvar.su/sociologija/70651-Social-naya-rabota-s-pozhilymi-lyud-mi-s-ogranichennymivozmozhnostyami.html>
6. <http://cent.dn.ua/robota-z-lyudmy-z-obmezhenymy-mozhlyvostyamy/>
7. http://zaochka.net/catalog_p_29_p_26.html
8. https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EarlyIntervention+EI_101+2020/about
9. Інститут раннього втручання <https://ei.kharkov.ua/infoteka/biblioteka>